

ВИВЧЕННЯ НАСТРОЇВ КИЯН ТА КИЯНОК В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СОЦІОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Нечушкіна О. В.

*старший викладач кафедри філософії, біоетики та історії медицини
Національний медичний університет імені О. О. Богомольця*

Дмитрук Н. А.

*завідувачка відділу соціологічних досліджень, моніторингу, оцінки
та гендерного інтегрування
Комунальний науково-дослідний інститут «Науково-дослідний
інститут соціально-економічного розвитку міста»
м. Київ, Україна*

В рамках моніторингу ефективності реалізації нормативного документу «Стратегія розвитку міста Києва до 2025 року» фахівці КНДУ «Науково-дослідний інститут соціально-економічного розвитку міста» розглядаючи проблему чинників соціальної напруженості киян та киянок, вивчають, зокрема, питання настроїв мешканців/-ок столиці, що набуває особливої актуальності в умовах воєнного стану.

Методи та матеріали: Опитування проводилося з 16 по 21 вересня 2023 року серед мешканців міста Києва віком від 18 років (N= 800). Стандартні відхилення при достовірних 95% співвідношенні змінних від 0,1:0,9 до 0,5:0,5 складають 2,1–3,6%. Метод отримання інформації: онлайн опитування (Computer Assisted Web Interviewing) з використанням технології RatingBot, із запрошенням респондентів до участі в опитуванні у месенджерах Telegram та Viber, на основі випадкової вибірки мобільних телефонних номерів. Обробка інформації здійснена за допомогою IBM SPSS Statistics.

Однією з актуальних проблем, пов'язаних з інтерпретацією результатів моніторингових досліджень громадської думки киян та киянок, нові хвилі яких проводяться після повномасштабного вторгнення на територію України, є суттєві зміни у соціально-демографічних та інших характеристиках генеральної сукупності мешканців/-ок столиці через вийзд значної кількості громадян за кордон та наявності великої кількості внутрішньо переміщених осіб. Тому для оцінки загальної тенденції можна тільки вітати проведення чисельних досліджень, що

мають на меті вивчити настрої громадян України загалом та представників/-иць окремих громад зокрема.

Ми виходимо з доцільності порівняння результатів опитування киян та киянок щодо настроїв з даними Всеукраїнського моніторингу Інституту соціології за 2021 рік [1, с. 700], які відображають переважаючи настрої серед населення України, крім тимчасово окупованих на той час територій, перед повномасштабним вторгненням.

Позитивні настрої такі як «надія» та «оптимізм» продовжують домінувати серед почуттів, які виникають у респондентів, коли вони думають про своє майбутнє. Так за результатами вивчення громадської думки мешканців столиці у 2023 року 40,5% респондентів/-ок зазначили, що при думці про майбутнє у них виникає почуття «надії», а 28,1% відчують «оптимізм». Серед негативних почуттів респондентів при думці про своє майбутнє найбільш розповсюдженими є почуття «тривоги» (17,9%) та «розгубленості» (9,2%) (див. табл. 1).

Таблиця 1

Почуття киян та киянок при думці про майбутнє на тлі настроїв населення України до початку повномасштабного вторгнення

Почуття	«Які почуття виникають у Вас, коли Ви думаєте про своє майбутнє?»	
	Україна 2021 (N=1800), %	Київ 2023 (N=800), %
Надія	45,5	40,5
Оптимізм	40,3	28,1
Тривога	30,3	17,9
Розгубленість	21,3	9,5
Страх	14,2	8,3
Упевненість	17,8	8,1
Втома	-	5,8
Безвихідність	14,1	4,1
Песимізм	8,4	4,1
Інтерес	18,2	3,9
Радість	13,6	2,8
Байдужість	5,1	1,6
Задоволеність	8,1	0,8
Інше	0,4	4,4
<i>Важко відповісти/не знаю</i>	6,6	11,9

Досить цікавим напрямком вивчення настроїв киян та киянок є оцінка статистично значущих відмінностей між настроями в різних групах респондентів. В результаті проведеного у 2023 році опитування громадської думки киян та киянок не зафіксовано відмінностей у почуттях чоловіків та жінок при думці про своє майбутнє.

Почуття «надії» характерно, в першу чергу для наймолодшої вікової категорії опитаних киян та киянок у віці від 18 до 29 років, кожен другий з яких зазначив, що відчуває його при думці про майбутнє. Найменш характерним є почуття «надії» для опитаних киян/-ок у віці від 30 до 45 років (див. табл. 2).

Таблиця 2

«Які почуття виникають у Вас, коли Ви думаєте про своє майбутнє?», %

	Від 18 до 29 років	Від 30 до 45 років	Від 46 до 59 років	Старші за 60 років
Надія	49,8	32,6	37,9	43,3

Варто зауважити, що респонденти саме віком від 30 до 45 років частіше, порівняно з іншими віковими групами відзначають почуття «розгубленості» ($p < 0,005$).

Для респондентів, які мають дітей до 8 років, не зафіксовано відмінностей у почуттях, які виникають при думці про майбутнє, порівняно з тими, хто не має дітей такого віку. Опитані кияни та киянки, які мають дітей від 8 до 16 років частіше відзначають почуття «безвиході» порівняно з респондентами, які не мають дітей такого віку ($p < 0,005$).

Опитані кияни та киянки, які мають дітей від 16 років менше відзначають виникнення почуття «втоми» при думці про своє майбутнє порівняно з респондентами, які не мають дітей такого віку ($p = 0,001$).

Перспективним, на наш погляд, виявляється проведення детальних досліджень щодо психологічної та соціальної напруженості в умовах воєнного стану громадян у віці від 30 до 45 років, які мають дітей у віці від 8 до 16 років, як потенційно вразливої групи.

Література

1. Українське суспільство: моніторинг соціальних змін. 30 РОКІВ НЕЗАЛЕЖНОСТІ. Випуск 8(22) / Головні редактори д.екон.н. В. М. Ворона, д.соціол.н. М. О. Шульга. Київ : Інститут соціології НАН України, 2021. 714 с.